

MURKOVA NAGRADA IN PRIZNANJA ETNOLOGOM

Dobiti Murkovo nagrado za življenjsko delo pomeni tudi dolžnost pripraviti ob letu osorej slavnostni govor, ki naj bo "kratek in prijazen". * Torej moraš vanj vplesti nekaj svoje duše in srca – zelo neaktualno za današnji realistični čas, poln napetega ozračja, različnih obremenjenosti, lovljenja predpisanih rokov, administriranja, na drugi strani pa še vedno velikih načrtov za strokovno raziskovalno delo, veliko idej in razmišljanj. Z današnjo pametjo in izkušnjami se nam tu in tam zdi, da bi bil z malo več samozavesti, trme in predrznosti rezultat morda popolnejši, z malo več miru pa kvalitetnejši. Morda, ni pa nujno. Mislim, da je moji generaciji manjkalo samozavesti in včasih pridem v skušnjo, da bi prav to recimo "odliko" (ali pa tudi ne) mlajšim generacijam zavidala. Toda kaj pa, če je je preveč, da človeku zamegli širši pogled in nenadoma vidi le tisto, kar sam želi, in priznava le tisto, kar je sam naredil, pozabi pa, da so že pred njim bili ljudje, ki so orali ledino. "Ljudstvo mora spoznati sebe, da bo moglo in hotlo spoznavati druge" je leta 1859 zapisal Simon Šubic kot uvod v svoje razmišljanje o "poduku našega naroda". Da, spoznati sebe, sebe kot skupnost in ne kot posameznika, najprej spoznati jezik in kulturo svojega naroda, tistega, ki je skozi stoletja živel pod različnimi vladarji in državami, se oplajal z alpsko, panonsko in sredozemsko kulturo, jo sprejel, plemenitil in ohranil v zavesti, da jo je prevzel od svojih prednikov in da jo mora kot del evropske kulture predati svojim potomcem. Slepa zaverovanost vase pomeni prezreti ali zanikati prizadevanja starejših kolegov, ki so se v težkih razmerah trudili na tem kulturnem polju, v pisni obliki vračali ljudem to, kar so od njih prejeli, objavljali neštete članke v tujih jezikih, čeprav morda po mnenju nekaterih ne pri "priznanih tujih založbah" in tako marsikdaj navdušili tuje raziskovalce, da so v svoje primerjalne razprave pomembno vključili tudi ta naš raznolik kulturni prostor. (Glej bibliografijo v tujih jezikih objavljenih del od 1945 do 1972 v *Traditiones* 1: tam so predstavljena dela 14 avtorjev, skupaj 144 enot, in njeno nadaljevanje po sprotih bibliografijah ter tudi izbrana poglavja tujejezičnih razprav N. Kureta, ki jih pri nas ni bilo mogoče dobiti in smo jih leta 1997 prevedli in izdali kot *Opuscula selecta*.) In koliko temeljitih razprav na slovenske teme je tujemu

znanstvenemu svetu posredoval velik prijatelj slovenskih etnologov starejše generacije in zunanji član SAZU prof. dr. Leopold Kretzenbacher, ki je poleg mnogih drugih tujih profesorjev pogosto predaval na SAZU kot gost ISN. Njegova "*Slovenica*" obsega blizu 60 enot (zadnja razprava govori o "ljubljskem zmaju"). Koliko predavanj na tujih univerzah in pri tujih etnoloških društvih (pri katerih so celo častni člani) so imeli naši starejši kolegi, težko preštejem, da najvišjih evropskih priznanj Herderjeve in Pitrejeve nagrade sploh ne omenjam (gotovo pa niso padle kar tako z neba). Vzpenjati se po strokovni lestvi pri SAZU in tudi na fakulteti ni bilo preprosto in od tehtne bibliografije, potrditve znanstvenega sveta in poročila dveh ali treh akademikov oz. profesorjev je bilo odvisno, ali je kandidat srečno prestal reelekcijo in bil morda celo izvoljen v višji naziv. To pa je marsikdaj tudi pomenilo ostati v stroki. Prav je, da spoznamo tudi tuje kulture, prvotna ljudstva, čeprav moramo zato po knjigo k tujemu "priznanemu" založniku, in prav je, da so med nami pogumni diplomirani ali ljubiteljski etnologi, ki imajo nekaj sredstev in avanturističnega duha, da se odpravijo na take poti in si zapisujejo svoja opažanja. Ni pa prav, da v javnosti tiste, ki se potijo doma, ovenčajo s trnjem. **

Matija Murko, po katerem se imenujejo naše stanovske nagrade in priznanja, je imel dar, da je znal že zgodaj dojemati in spoznavati kulturo in jezik svojega naroda. Njegovemu očetu Martinu je godilo, kadar je slišal pohvale na račun svojega sina. In vendar mu je nekoč razkril svoje misli, češ, da bo postal "ali velik gospod ali velik falot". Z "gospodom" je seveda mislil na duhovnika, o čemer pa Matija ni sanjaril. Razočaral je vse sovaščane, ki so mu obljubljali razna darila, samo da bi v vasi imeli primicijo, pa so bili končno zadovoljni

* Pričujoče besedilo je govor Murkove nagradjenke mag. Helene Ložar Podlogar za leto 1998, ob podelitvi nagrade in priznanj za leto 1999.

** Članek Blaža Telbana "Trnuljčica, ki spi?" (Dnevnik, 24. oktobra 2000; tudi vsebinsko podoben referat na posvetovanju SED v Novi Gorici) je v stroki ostal brez odmeva. Da bi se oddolžila svojim profesorjem in starejšim kolegom – tudi Murkovim nagradencem – sem kljub slavnostnemu trenutku čutila kot svojo dolžnost razmakniti vsaj nekaj trnovih vej.

Murkova nagrajenka in prejemniki Murkovih priznanj za leto 1999 - z leve proti desni: Mojca Šifrer - Bulovec, dr. Marija Stanonik (Murkova nagrajenka), dr. Vito Hazler in Tanja Roženberger - Šega. Foto: Dušan Roženberger

tudi s tem, kar je postal, samo da ni bil "dohtar" tj. pravnik, ki jih kmetje nikoli niso imeli preveč v čisljih. S tistim "falotom" je oče verjetno mislil prav jezičnega dohtarja ali kakšnega državnega uradnika. Še bolj pa so ga ljudje spoštovali, ko so videli, da ga tujina ni potegnila v svoje valove, da ni pozabil svojega slovenstva in se je vedno znova vračal v svoje domače okolje.

Murko je v sklep ob izčrpnem poročanju o Narodopisni razstavi v Pragi 1895 vključil tudi Nauke za Slovence, ki po njegovih besedah " ... pozneje, nego katerikoli slovanski narod prihajamo s popolno zbirko naših narodnih pesmi ...". Poziva, da je treba zbrati še pravljice, pripovedke in pregovore (kar se je pri nas zadnjih petdeset let sistematično in pospešeno delalo, saj je to njiva, ki rodi skozi vse leto, vse dokler ne pride smrtna kosa, ki utiša še tako dobrega informatorja - pomislimo na usodo Loga pod Mangartom), dopolniti in deloma popraviti je treba Navratilovo zbirko vraž, opisuje naj se "kako ljudstvo poje in gode, pleše, se igra in veseli, pa tudi žalosti", v podobah (je treba) ohraniti nošo, hiše in gospodarska poslopja itd. Zavedal se je, da mora raziskovalca zanimati "ves človek in ves narod", da se ne "veruje več v popolnoma samobitno kulturo kateregakoli naroda, v popolno izvirnost in osebnost njegovega mišljenja in čutenja, ki se izraža v njegovih verovanjih, šegah in navadah, v pesmih, pravljičah in pregovorih...", saj so "...plodi človeškega uma ... romali od naroda do naroda in povsod pustili svoje sledove...". In če si kdaj že obledele šege in navade ne znamo več prav razložiti, svetuje, da poiščemo razlago v preteklosti, torej pri odkrivanju korenin ali pa pri kakem drugem, nesorodnem narodu. Prav s tem, da že zbranim šegam ali posameznim prvinam odkrivamo korenine in jih umeščamo v širši prostor, imamo doma še veliko dela.

Že zdavnaj smo presegli nacionalne ograde, ne oklepamo se več nečesa, kar naj bi bilo samo naše, slovensko; raziskovanje danes poteka vzporedno, širše, regionalno (če vzamemo za primer samo alpsko območje kot prepletanje slovanske, germanske in romanske kulture). Če se bomo spraševali, kaj je tipično slovensko, se bomo morali soočiti z dejstvom, da je slovensko tipičnost težko opredeliti. Vsekakor pa nas družijo tradicija srednjeevropskega prostora, v katero pa danes vdirajo tujki anglosaške in ameriške kulture. Vprašanje je tedaj, kako naj se etnologi obnašamo ob takih primerih. Z zakonom smo zaščitili naravo, zaščitili smo nepremično kulturno dediščino, mar naj sedanje take pojave preprosto registriramo, jih sprejmemo in potem raziskujemo? Morda pa bi le bila dolžnost etnologov tudi vzgajati. Če si jemljemo pravico kmetu prepričati, da bi si predelal in moderniziral staro hišo zato, ker smo jo zaščitili kot del kulturne krajine, bi morali zaščititi tudi t. i. duhovno kulturo, predvsem jezik (da ne bodo več od nas zahtevali, da slovenske strokovne publikacije tiskamo zgolj v angleškem jeziku, pa naj bo angleščina že kakršnakoli in prevod naj plača kdorkoli) in tudi šege, da ne bomo na dan reformacije oz. na predvečer vseh svetih uprizarjali anglo-ameriške maškarade z imenom noč čarovnic in nevedno ljudstvo prepričevali, da smo odkrili neko staro pozabljeno slovensko šego.

Iskati kulturne vrednote v lastnem narodu, in to kritično, vendar brez predsodkov, brez zunanjih ukazov, raziskovati kvalitativno, če uporabim izraz, ki ga vedno pogosteje slišimo tudi v naši stroki, je dolžnost etnologije (ali kakorkoli smo ali bomo še imenovali to našo stroko), saj je kot humanistična veda za to najbolj

primerna. Če bomo vrednotam spet vdihnili življenje, bomo verjetno s svojim delom tudi sami bolj zadovoljni.

Za leto 1999 je Murkovo nagrado prejela dr. Marija Stanonik, Murkova priznanja za posebne dosežke v etnologiji na Slovenskem v letu 1999 pa Mojca Šifrer - Bulovec, dr. Vito Hazler in Tanja Roženberger - Šega.

V nadaljevanju objavljamo obrazložitve navedenih priznanj in nagrade.

Dr. Stanonik Marija (rojena 23. 5. 1947 na Dobračevi, Žiri) je leta 1974 diplomirala iz slavistike in etnologije na FF v Ljubljani, leta 1987 opravila magisterij iz etnologije in leta 1993 doktorirala v Zagrebu. Od leta 1974 je zaposlena na Inštitutu za slovensko narodopisje pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani, kjer je bila leta 1999 izvoljena za znanstveno svetnico. Od leta 1995 ima naziv docentke na FF v Ljubljani, kjer predava slovstveno folkloro, enako tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Njen študij je bil, prav tako kot vse njeno delo, zelo interdisciplinaren. Ves čas raziskuje zgodovino in teorijo slovstvene folklorne, etnološke in kulturno zgodovinske teme slovenskega območja in tudi zamejstva. Njeno delo bi lahko razvrstili v štiri kroge.

Prvi krog bi tako obsegal izdajanje slovenske slovstvene folklorne. Zasnovala je zbirko Glasovi, ki izhaja pri ČZD Kmečki glas od leta 1988. Doslej je izšlo v njej 22 knjig s skoraj 6000 slovenskimi domačimi in zamejskimi folklornimi pripovedmi. Do leta 1993 je zbirko vodila kot strokovna koordinatorka, leta 1995 pa je prevzela tudi uredništvo. Pri nastajanju zbirke je doslej sodelovalo vsaj dvajset terenskih sodelavcev, veliko pa jih še bo.

V drugi krog sodijo razprave iz zgodovine in teorije slovenske slovstvene folklorne in njena stičišča z literaturo. S slovstveno folkloristiko je najbolj seznanjena, ob delu s to tematiko pa je spoznala vso tujo kot tudi domačo literaturo in na podlagi dolgoletnega proučevanja teme napisala vrsto znanstvenih člankov s področja folkloristike. S tem odličnim poznavanjem je mogoče iskati folklorne paralele tudi v vedah psihologije, mitologije, zgodovinske, antropologije, celo geografije. Udeležila se je več strokovnih in znanstvenih posvetovanj doma in v Evropi (Avstrija, Češka, Italija, Madžarska, Nemčija, Poljska). Trenutno je nosilka projekta o slovenskih pregovorih. Temeljna dela na to temo: Slovstvena folkloro v domačem okolju, Ljubljana 1990 in 1993; Slovenska slovstvena folkloro, Ljubljana 1999; Od setve do žetve (Interpretacija in konkordanca svetopisemskih motivov v slovenski slovstveni folklori, Ljubljana 1999); Slovenijo je Bog nazadnje ustvaril (pretekle in sodobne slovenske folklorne pripovedi) / (God created Slovenia last, Past

and Contemporary Slovenian Folk Tales), Ljubljana 2000; V deveti deželi (Sto slovenskih pravljic iz naših dni, Ljubljana 1989).

V tretji krog sodijo prizadevanja ob zbiranju slovenskega pesništva med drugo svetovno vojno. Več kot deset tisoč enot je skrbno obdelala tako z etnološkega kot literarnozgodovinskega vidika in rezultate preučevanja strnila v naslednje knjige: Pozdravljeno trpljenje, Na tleh leže slovenstva stebri stari ... Ljubljana 1993; Iz kaosa v kozmos (Žanrski sistem in kontekstualnost slovenskega odporniškega pesništva, Ljubljana 1995 in 1999); Slovensko pesništvo pod tujimi zastavami (Pesnjenje slovenskih prisilnih mobilizirancev v nemško vojsko v drugi svetovni vojni od 1941 do 1945), Celje 1999; Most (Antologija pesmi iz druge svetovne vojne, ne glede na to, na kateri strani so se znašli njihovi avtorji), Novo mesto 2000.

V četrti krog spada njena postopna monografska obdelava Žirov z etnološkega in kulturno-zgodovinskega vidika. Poglavitna dela te vrste so: Promet na Žirovskem, Žiri 1987; Čebela - žlahtna spremljevalka slovenske kulture, Žiri, Ljubljana 1995; Štiri matere ena ljubezen, Ljubljana 1997, ponatis 1997. V obliki člankov je obdelano žirovsko čevljarstvo, čipkarstvo, prehrana, nabiralništvo itd.

V letih od 1994 do 1997 je bila urednica zbornika Inštituta za slovensko narodopisje Traditiones. Takrat so izšle štiri tematske številke: Naš živi jezik, Slovstvena folkloro, Besede in reči ter Res slovenica, quo vadis?

Njeno bibliografijo tvorijo še številni članki (po podatkih o znanstvenih raziskovalcih, Cobbis): 68 izvirnih znanstvenih člankov, 37 preglednih znanstvenih člankov, trije samostojni sestavki v znanstvenih knjigah, devet prispevkov za Enciklopedijo Slovenije. Navedenih je še mnogo znanstvenih predavanj, konzultacij in mentorstev.

Dr. Vito Hazler, univerzitetni diplomirani etnolog in umetnostni zgodovinar, je ob koncu sedemdesetih let začrtal svojo strokovno pot kot prvi redno zaposleni etnolog konservator na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine Celje. Vodilna vloga pri strokovnem povezovanju etnologov konservatorjev, uveljavljanju bazične stroke v varstveni dejavnosti, izdelavi vzorčne metode vrednotenja in tipološkega obrazca za objekte dediščine vsakdanjega življenja ter pri uspehih obnovitvenih posegih in popularizaciji etnološke dediščine nasploh je botrovala njegovi zaposlitvi na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete.

Terensko delo z dodatnim teoretičnim izpopolnjevanjem je zaokrožil v publikaciji "Podreti ali obnoviti? Zgodovinski razvoj, analiza in model etnološkega konservatorstva na Slovenskem" (Ljubljana 1999), ki je natis njegove doktorske naloge. Sestavljena je iz treh delov in prilog. V prvem delu je predstavljena vloga etnologije v razvoju spomeniškega varstva na Slovenskem skozi časovne preseke, ki so bili odločujoči tudi za njeno uveljavljanje v konservatorski stroki. Drugi

del ponuja "eno od možnih metodologij raziskovanja nepremične kulturne dediščine", katere sestavni deli so merila izbiranja, obdelava evidenc, ugotavljanje tipologije, določanje ohranjenosti ter raziskovanje. Tretji del obravnava najpogostejše praktične naloge oziroma dvanajst modelov etnološkega konservatorstva na Slovenskem. Z njimi opozarja na zahtevnost in raznolikost dela na tem področju ter na nujnost nenehnega izpopolnjevanja in strokovne rasti. Knjigo dopolnjuje izčrpen pregled virov in literature, poročil, najrazličnejših gradiv, domače in mednarodne zakonodaje. Tekstovni del nadgrajuje 28 prilog dokumentarnega gradiva, zbranih v posebnem zvezku, iz avtorjeve bogate konservatorske prakse.

Dr. Vito Hazler je opravil v pričujoči knjigi dvojno delo: poleg zgodovinskega pregleda spomeniškega varstva nasploh in razvoja etnološkega spomeniškega varstva, ki sta najizčrpnější, temeljni besedili te vrste na Slovenskem, je uspel pokazati in dokazati vlogo etnologije v spomeniškem varstvu v najžlahtnejših razsežnostih, kakršnih nismo zasledili niti v evropskem merilu.

Višja kustodinja etnologinja **Mojca Šifrer - Bulovec** je začela strokovno delati na področju etnološke muzeologije po končanem študiju etnologije in zgodovine (Filozofska fakulteta v Ljubljani) leta 1990 v muzeju v Ribnici, kjer je prevzela skrb za lončarsko in suhorobarsko zbirko. Opravila je monografsko raziskavo načina življenja in gospodarjenja prebivalcev Loškega potoka v prvi polovici 19. stoletja, ki jo je kasneje objavila v Etnologu (Loški potok v luči franciscijskega katastra in cenilnega operata ter matičnih knjig od 1801 do 1840, v: Etnolog 6/LVII, Ljubljana 1996, 197-216). Leta 1995 je v Loškem muzeju v Škofji Loki prevzela odgovornost za nadaljevanje bogate strokovne dediščine njene predhodnice, muzejske svetovalke Mete Sterle. Mojca je, značilno načelna in natančna pri svojem delu, zbrano gradivo nanovo ovrednotila in dopolnila, tako da je leta 1997 začela prenavljati stalne zbirke o starih loških obrteh, najprej klobučarske in glavninarske, nato pa še čipkarske oz. klekljarske, sitarske, platnarske, barvarske, zbirke o malem kruhku in umetnem cvetju. Prenova je potekala po sodobnih načelih muzeološke stroke in je s pomočjo oblikovalskih domislic dipl. ing. arh. Mojce Turk zaživela v vsej svoji podobi.

Mojca Šifrer - Bulovec se je za razliko od običajnih ambientalnih predstavitev rokodelske dediščine pri prenovi zbirk odločila, da bo za ponazoritev zgodovinskega razvoja posameznih obrti in delovnih postopkov enotno izhajala iz predmetov, katerih govorico je sistematično dopolnjevala z opisi, fotografijami in drugim gradivom po izbranih vsebinskih sklopih. Ambient kot delovno okolje je inovativno le nakazano pri vsaki zbirki drugače: v klobučarsko zbirko vstopamo skozi stiliziran vhodni portal, imenovan "na koleno", posnetek portala na Spodnjem trgu, klekljarska in sitarska obrt pa sta razstavljeni v t. i. sobi s pravo kmečko pečjo in starim lesenim stropom iz 16. stoletja,

ki daje domačnost okolja, v katerem so tovrstne obrti tudi opravljali. Skrbno pripravljene vsebine o načinu življenja nekdanjih obrtnikov se skozi razstavljeno gradivo v zanimivih oblikovalskih rešitvah simbolično zrcalijo tudi na področju socialne in duhovne dediščine, ki jo je sicer v muzejskem jeziku težko predstaviti.

Prenovljene zbirke, ki so v mejah finančnih možnosti tudi fizično zaščitene, je Mojca Šifrer - Bulovec popularizirala tudi v zloženkah, v krajših prispevkih v Loških razgledih (Prenovljeni klobučarska in glavninarska zbirka v Loškem muzeju, v: Loški razgledi, št. 44/1997; Prenovljeni zbirki o sitarski in klekljarski obrti na Loškem, v: Loški razgledi, št. 45/1998) in na predavanju za mentorje krožkov mladih zgodovinarjev pri ZPMS (Zgodovina klekljane čipke na Loškem, v: Zbornik "Obrti v našem kraju", Strokovni seminar za mentorje zgodovinskih krožkov, Ljubljana 1998, ZPMS). Sodelovala je tudi na razstavah drugih avtorjev. Na Gorenjskem sejmu v Kranju, kjer je predstavila nekdanjo barvarsko obrt na Loškem, pa je leta 1996 prejela pisno priznanje za originalni turistični spominek, ki ga podeljujeta Turistična zveza Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije, in sicer za potiskane rutice.

Mojca Šifrer - Bulovec je s strokovnim znanjem in čutom za interpretiranje etnološko zanimivih vsebin na sodoben muzeološki način in v projektu prenove dela obsežne stalne etnološke zbirke Loškega muzeja nedvomno popestrila ogled in ugled enega od starejših muzejev v Sloveniji, ki je v lanskem letu praznoval tudi svojo 60-letnico delovanja. Gradivo, za katerega skrbi, je želela neposredno približati obiskovalcem, kar ji je vsekakor uspelo.

Čeprav gre pri predstavitvi načina življenja Celjanov od leta 1900 do 2000 za sodelovanje oziroma timsko delo vseh kustosov celjskega muzeja, vendarle izstopa tako imenovana Ulica obrtnikov, ki je, razen zlatarske obrti, v celoti dolgoletno delo etnologinje **Tanje Roženberger Šega**.

V muzejski Ulici obrtnikov so predstavljene obrti, značilne za urbano okolje, torej tiste, ki so bile v celjskem starem mestnem jedru v 20. stoletju najbolj prisotne, meščanskemu načinu življenja najbolj potrebne in imajo najdaljšo tradicijo: krojaška in šiviljska, frizerska in brivska, modistovska ter urarska in zlatarska obrt (slednja delo A. Rihter).

Tanja Roženberger Šega je od leta 1996 sistematično zbirala predmete in urejala dokumentacijo po posameznih obrteh. Istega leta je v okviru muzejske poletne delavnice s svojo raziskovalno skupino dokumentirala obstoječe obrtne lokale v Celju. Leta 1998 je pripravila razstavo Kaj se skriva pod klobukom?, kot napoved nove stalne postavitve in hkrati poskus z demonstracijami, čemur je sledila analiza medsebojnega učinkovanja demonstratorja in obiskovalcev. Po predhodnem scenariju je predstavitev obrti dosegla vrh v marcu 2000 v sklopu nove stalne razstave Živeti v Celju Muzeja novejšje zgodovine.

Avtorica Ulice obrtnikov ni želela "motiti" s klasičnimi in včasih kar motečimi muzejskimi zapovedmi: fotodokumentacijo, vidno inventarizacijsko opremo, dopolnilnimi zapisi in razlagalnimi pripomočki, dodatnimi svetlobnimi učinki ipd. Ulico je želela predstaviti čimbolj ambientalno, tako da dobi obiskovalec vtis pristnosti: hoja po tlakovani ulici in ogled izložbenih oken (tudi originalnih) to vsekakor potrjuje. Najdragocenejša pa je možnost vstopa v obrtni lokal, priložnost za sodelovanje in opazovanje, pri čemer se občasno sprožijo zvočni efekti, ustrezni določenemu lokalu. Tanja Rožembergar Šega je poskrbela za pravo muzejsko ulično obrtno doživetje, saj obrtni lokali tudi zares zaživijo. Upokojeni obrtniki mojstri vsak mesec dvakrat v dogovorjenem dnevu predstavljajo posamezne obrti. Kdor se tega ne more udeležiti, si lahko v intimnem kotičku ogleda dva videofilma, ki jih je avtorica posnela s sodelavci: Kaj se skriva pod klobukom? ter Škarjice in platno. Prvi je dokumentarni film o modistovski obrti, drugi pa prikazuje krojaško obrt.

Tanja Rožembergar Šega je z avtorskim pristopom dokazala svojo strokovno etnološko in muzeološko širino, pri čemer ostaja najpomembnejša govorica muzejskega predmeta. Kako ga k temu spodbujamo, je avtorjev scenarij, ki ga je Tanja Rožembergar Šega znala približati vsem generacijam. Osnovni namen muzeološkega izobraževanja je s tem presežen. Ambientalnost v muzejskih prostorih je dodelana v detajle in zaživi ter na eni strani izobražuje, hkrati ugaja, na drugi strani spodbuja radovednost, ustvarjalnost, užitek in sodelovanje. Največji uspeh in potrditev pa je vračanje obiskovalcev.